

**KOGNITIV YONDASHUV ASOSIDA ANIQ VA TABIIY FANLAR O'QITUVCHILARINING
METODIK MAHORATINI RIVOJLANTIRISH YO'NALISHLARI**

Haydarova E'zozaxonUlug'bek Qizi
Shahrisabz davlat pedagogika instituti
Boshlang'ich ta'lim yo'nalishi
2-bosqich talabasi

Annotatsiya : Ushbu maqolada kognitiv yondashuv asosida aniq va tabiiy fanlar o'qituvchilarining metodik mahoratini rivojlantirish yo'nalishlari haqida mulohaza yuritiladi.

Kalit so'zlar : Kognitiv yondashuv, aniq fanlar, o'qituvchilar, tabiiy fanlar, metodik mahorat

KIRISH

So'nggi yillarda mamlakatda ta'lim-tarbiya tizimining sifati va samaradorligini oshirish, bog'cha tarbiyalanuvchilari, o'quvchi va talaba yoshlarda zamonaviy bilim va ko'nikmalarni shakllantirish, ta'lim tizimlari hamda ilm-fan sohasi o'rtasida yaqin hamkorlik va integratsiyani, ta'limning uzviyligi va uzluksizligini ta'minlash borasida tizimli ishlar amalga oshirilmoqda.

Shu bilan birga, milliy ta'lim-tarbiya tizimining amaldagi holati uni zamon talablari asosida modernizatsiya qilish, yoshlarni yuksak bilim-ma'rifat egalari, jismoniy va ma'naviy sog'lom insonlar etib tarbiyalash, ta'lim muassasalarining rahbar va pedagog xodimlari nufuzini oshirish, ularning samarali faoliyat yuritishi uchun zarur shart-sharoitlar yaratish bo'yicha izchil chora-tadbirlarni amalga oshirishni talab etmoqda.

Mamlakatimiz ta'lim-tarbiya va ilm-fan sohalarini takomillashtirish, jamiyatimizda o'qituvchi va pedagog xodimlar, ilmiy va ijodkor ziyolilarga bo'lgan hurmat-e'tiborni yanada oshirish, o'quvchilarning kasbiy mahoratini rivojlantirish, tizimda xususiy sektor ishtirokini kengaytirish maqsadida:

1. O'zbekistonning yangi taraqqiyot davrida ta'lim-tarbiya va ilm-fan sohalarini yanada rivojlantirishning asosiy yo'nalishlari etib quyidagilar belgilansin:

mamlakat taraqqiyoti uchun yangi tashabbus va g'oyalar bilan maydonga chiqib, ularni amalga oshirishga qodir bo'lgan, intellektual va ma'naviy salohiyati yuksak yangi avlod kadrlarini tayyorlash, ta'lim tashkilotlari bitiruvchilari zamonaviy kasb egalari bo'lishlari uchun ularda zarur ko'nikma va bilimlarni shakllantirish;

dunyo miqyosidagi bugungi keskin raqobatga bardosh bera oladigan milliy ta'lim tizimini yo'lga qo'yish, darslik va o'quv qo'llanmalarini zamon talablari asosida takomillashtirish, ularning yangi avlodini yaratish, o'quv dasturlari va standartlarini optimallashtirish;

ta'lim-tarbiya muassasalarining rahbar xodimlari, pedagog va murabbiylari, professor-o'qituvchilari va ilm-fan sohalarini vakillarining jamiyatimizdagi o'rni va maqomini oshirish, ularning mashaqqatli mehnatini munosib qadrlash va faoliyat samaradorligiga qarab moddiy rag'batlantirish.

ASOSIY QISM

Kognitiv yondashuv asosida aniq va tabiiy fanlar o'qituvchilarining metodik mahoratini rivojlantirish yo'nalishlari quyidagi muhim nuqtalarga ega:

1. Tushunchalar va Ma'lumotlarni Oshirish: Kognitiv yondashuv asosida aniq va tabiiy fanlar o'qituvchilarining metodik mahoratini rivojlantirishda tushunchalar va ma'lumotlarni oshirish muhimdir. O'qituvchilar o'quvchilarning tushunchalarini oshirish, ma'lumotlarni tushunish va tahlil qilishga yo'naltirishadi.

2. Tajribaviy O'qitish Metodlari: Tajribaviy o'qitish metodlari kognitiv yondashuv asosida aniq va tabiiy fanlar o'qituvchilarining metodik mahoratini rivojlantirishda muhimdir. O'qituvchilar

o'quvchilarga amaliy mashg'ulotlar tashkil etish, tajribaviy o'qitish jarayonini taqdim etish va o'quv jarayonini samarali qilishga yo'naltirishadi.

3. O'zlashtirilgan O'qitish Dasturlari: Kognitiv yondashuv asosida aniq va tabiiy fanlar o'qituvchilarining metodik mahoratini rivojlantirishda o'zlashtirilgan o'qitish dasturlari muhimdir. O'qituvchilar o'quvchilarga moslashtirilgan dasturlar tuzish, individual o'quv yo'nalishlarini belgilash va o'quvchilarning tushunchalarini oshirishga yo'naltirishadi.

4. Teknologik Vositalardan Foydalanish: Kognitiv yondashuv asosida aniq va tabiiy fanlar o'qituvchilarining metodik mahoratini rivojlantirishda texnologik vositalardan foydalanish muhimdir. Onlayn platformalar, interaktiv darslar, virtual laboratoriyalar va boshqa texnologik vositalar o'quvchilarning ma'lumotlarini oshirish, tushunchalarini mustahkamlash va o'quv jarayonini yanada qiziqarli qilishga yo'naltirishadi.

5. Ko'p to'garaklar va Davr-boshlang'ich Ta'lim: Kognitiv yondashuv asosida aniq va tabiiy fanlar o'qituvchilarining metodik mahoratini rivojlantirishda ko'p to'garaklar va davr-boshlang'ich ta'limning roli muhimdir. O'qituvchilar o'quvchilarning tushunchalarini oshirish, ma'lumotlarni tushunish va tahlil qilishda ko'p to'garaklar va davr-boshlang'ich ta'limni qo'llashadi.

MUAMMO VA YECHIMLAR

Kognitiv yondashuv asosida aniq va tabiiy fanlar o'qituvchilarining metodik mahoratini rivojlantirish yo'nalishlari bilan bog'liq muammolar quyidagi ko'plab omillarga ega bo'lishi mumkin:

1. Teknologik Muammolar: Kognitiv yondashuv asosida aniq va tabiiy fanlar o'qituvchilarining metodik mahoratini rivojlantirishda texnologik muammolar yuzaga kelishi mumkin. Texnologik vositalar, dasturlash va boshqa texnologik muammolar til, adabiyot, tarjima va turizm sohasi tadqiqotchilarining innovatsion yondashuvlarini cheklab qolishi mumkin.

2. Resurslar va Infrastrukturaviy Muammolar: Inovatsion yondashuvlar uchun muhim bo'lgan resurslar va infrastrukturaviy muammolar yuzaga kelishi mumkin. Yeterli moliyaviy resurslar, texnologik vositalar va laboratoriyalar, yuqori tezlikdagi internet ulanishlari va boshqa infrastrukturaviy muammolar inovatsion yondashuvlarni cheklashga olib kelishi mumkin.

3. O'qituvchilar va Kadrlar Bilan O'zaro Hamkorlik: Inovatsion yondashuvlar uchun o'qituvchilar va kadrlar bilan o'zaro hamkorlik va o'zlashtirish muhimdir. Yangi texnologiyalar va metodikalar o'rganish, yaratish va innovatsiyalarni kiritish uchun kadrlar tayyorlash muammolar tug'ilishi mumkin.

4. Ko'p Til Bilish: Til, adabiyot, tarjima, turizm sohasi tadqiqotchilari uchun ko'p til bilish muhimdir, lekin yuzaga kelishi mumkin bo'lgan muammolar til tushunchalarini o'rganish, adabiyotni tahlil qilish, turizm sohasini rivojlantirish va tarjimalarni yaratishda muammolar yuzaga kelishi mumkin.

5. Ko'p sohalarni integratsiyasi: Inovatsion yondashuvlar turizm sohasi, til, adabiyot, tarjima sohasini integratsiyasini kuchaytirishda muhimdir. Bu sohalarni bir-biriga bog'liq qilish, ko'p sohalarni birlashtirish va innovatsiyalarni o'rganish va o'zlashtirishda yordam beradi.

Kognitiv yondashuv asosida aniq va tabiiy fanlar o'qituvchilarining metodik mahoratini rivojlantirishda kognitiv psixologiya bilimlari, tajribaviy o'qitish metodlari, o'zlashtirilgan o'qitish dasturlari, texnologik vositalardan foydalanish, ko'p to'garaklar va davr-boshlang'ich ta'limning roli muhimdir.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda aniq va tabiiy fan o'qituvchilarini pedagogic mahoratini oshirish uchun bir necha yo'llardan foydalansa bo'ladi. Eng muhimi pedagog o'z ustida tinimsiz ishlamo'g'i, tinmasdan izlanmog'i, o'zini har tomonlama yuksaltirmog'i lozim. Shunda pedagog o'zi istagan barcha narsaga erisha oladi deb o'ylayman.

Ya'ni tinimsiz mehnat ortidan rohatini ham ko'rishadi qachonki o'z ustilarida tinmasdan izlanish olib borishsa.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Respublikasi Prezidentining 2023-yil 26-maydagi PF-79-sonli Farmoni tahririda — Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi, 31.05.2023-y., 06/23/79/0302-son.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil 3-iyuldagi PF-107-sonli Farmoni tahririda — Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi, 04.07.2023-y., 06/23/107/0441-son.